

İmam Şafii'nin Ehl-i Beyt ve İlk Halifeler ile İlgili Tasavvuru/Algısı *

Dr. Namık Kemal KARABİBER**

Atf / ©- Karabiber, N.K. (2009). İmam Şafii'nin Ehl-i Beyt ve İlk Halifeler ile İlgili Tasavvuru/Algısı, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1), 97-121.

Özet- Gerek ehl-i beyt ve gerekse Hulefa-i Raşidin siyasal konularda tartışma konusu olmuşlardır. Bu tartışmalar toplumun farklı kesimlerinde bölünmelere ve ayrışımara neden olmuştur. Siyasal alandaki bu tartışmalar zamanla beraberinde fırkalaşmayı da getirmiştir. İmam Şafii'nin yaşadığı dönemde de benzer tartışmalar yapılmış ve İmam Şafii de bu tartışmalar ile ilgili fikrini şiir ile dile getirmiştir. Ehl-i Beyt'e taraftar olanlara Rafizi, Hz. Ali ve ehl-i beyt'e düşmanlık edenlere de Nâsibî denildiğini yapılan tartışmalardan anlamaktayız. İmam Şafii her iki görüş sahiplerine de mesafeli olduğunu ifade etmiş ve bu konuda kendisine has fikirler ileri sürmüştür.

Anahtar Kelimeler- İmam Şafî, Ehl-i Beyt, Hulefa-i Râşidîn, Abbasiler, Emeviler.

Giriş

Hz. Peygamber'in vefatı sonrasında Müslümanların sosyal ve siyasal hayatlarında farklı tarz ve düşünceler ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu yöndeki sorunların çözülmesinde yegâne merci olan Hz. Peygamber'in yokluğuna alışmaları kolay olmadı. Özellikle onun yerine İslam toplumunun idaresini ele alacak olan kişinin kim olacağı ile ilgili sorun, önceliğini

---

* Bu makale Uluslararası İmam Şafî Sempozyumu'nda sunulan "İmam Şafii'nin Ehl-i Beyt Algısı" başlıklı tebliğin genişletilmiş halidir.

** Harran Üniv. İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Arş. Gör., nkkarabiber@harran.edu.tr

ortaya koydu. Hz. Ebu Bekr'in Müslümanların çoğunun onayı ile halife olması lider sorununu ilk bakışta çözüldüğünü gösterse de, konu tartışılmaya devam etti. İlk halifelerin seçimi ile ilgili tartışmalar olsa da genellikle genel kabul gördükleri bilinen bir husustur. Ancak üçüncü halife Hz. Osman'ın tartışma yaratan bazı uygulamaları ve daha sonra ortaya çıkan Hz. Ali ve Hz. Muaviye'nin iktidar mücadelesi İslam toplumunda kişiler endeksli bir ayrışımın ortaya çıkmasına neden oldu. Bu tartışmalara nas ve vasiyet fikrinin dâhil olması ile de farklı problemleri beraberinde getirdi. Özellikle bir kesim tarafından ilk üç halifenin Hz. Ali'nin hakkı olan hilafeti zorla elde eden gasıp kişiler olarak görülmesine, toplumun farklı katmanları tarafından çeşitli tepkiler ortaya konuldu. Emevilerin iktidara gelmesinden sonra özellikle kendilerini ehl-i beyt taraftarı olarak nitelendiren bir kesim Emevilere olan muhalefetlerini ehl-i beyt taraftarlığı bağlamında ortaya koymaya başladılar. Emevilerin ehl-i beyt'in hakkını gasp edenler olarak görülmesinin yanında, zamanla ilk üç halifenin de aynı kategoride olduğu ile ilgili değerlendirmeler yapılmaya başlandı.

İlk Şiî hareketlere bakıldığında bu tarz düşüncelerin sistematik olarak taraftar bulduğu görülmektedir. Zamanla bu görüşler belli kavramlar ile ifade edilmeye başlandı. "Rafizilik" Hz. Ali ve evladının taraftarlığını, ilk üç halife'yi gasıp olarak kabul edenleri ifade eden bir kavram olarak kabul edilmesine karşılık, "Nâsıbilik" de Hz. Ali ve evladına karşı kin ve düşmanlığı ifade eden bir kavram olarak kullanılmıştır. Bu hususta Şia tarafından kullanılan "Teberrâ"¹ ve "Tevellâ"² kavramları da aynı şekilde Şia'nın sahabeye bakış açısını göstermesi açısından önem arz eder. Özellikle İmam Şafî'nin yaşadığı dönemde bu kavramların belirli kesimleri ifade için kullanıldığını Onun şiiplerinden anlamaktayız. İmam Şafî, ehl-i beyt muhabbeti ile bilinen biri olarak bilinmesine rağmen, ilk üç halifenin söz konusu ithamları hak etmediklerini şiiir ile dile getirmiştir. İmam Şafî her iki kesimin görüşlerinin yanlışlığını, hem ehl-i beyt'in hem de ilk üç halifenin hürmete layık olduklarını dile getirerek eleştirmiştir.

---

¹ *Teberrâ*, Özellikle, Şia ve Hariciler tarafından kullanılan bir ıstılahtır. Lugat manası bir şeyden beri olmak, uzak durmak demektir. Ki Şiiiler buradan hareketle Hz. Ali ve imamlara muhalif olanlardan uzak durmanın dini bir vecibe olduğunu ileri sürerler. Şia, ehl-i beyt ve imamlardan gelen nesli sevmeyenler ile sevmeyenleri sevenleri sevmemek vazifesini *teberrâ* şeklinde kavramlaştırdılar. Bkz., Heyet, (Başkan) E. Ruhi Fiğlalı, *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi*, İstanbul 1987, 200.

² Lugatate dost edinmek, dost olmak gibi anlamları olan *Teberrâ* kelimesi de daha çok Şia ve Hariciler tarafından kullanılmıştır. Buna göre de bağlanılan lideri seveni sevmek ve dost olmak demektir. Şia'ya göre bu dini bir vecibedir. Bkz., Heyet, (Başkan) E. Ruhi Fiğlalı, *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi*, 201.

Makalede söz konusu olan İmam Şafii, ehl-i beyt ve ilk halifeler hakkında bilgi vermek konunun anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

1. İmâm Şafî

Hicri 150 senesinde Gazze'de doğan İmam-ı Şafî, neseb olarak Kureyş kökenlidir.³ Neseb ve tabakat yazarları tam ismini verirken, nesebini Kureyş'in atası Kusay'a kadar götürürler.⁴

İmam-ı Şafî'nin baba cihetiyle Muttalibî, atalarının anneleri cihetiyle Hâşimî, kendi annesi cihetiyle de Ezdî olduğu ifade edilir.⁵ Şafî'nin Kureyş kabilesinden olmadığını iddia edenlere karşılık Râzî, güvenilir biri olduğu tevatür derecesinde olan Şafî'nin her ortamda Kureyşli olduğunu iftiharla ifade etmesi, bu iddianın çürük olduğuna işaret etmektedir.⁶ Ayrıca İmam Şafî'nin nesebi ile Hz. Peygamber'in nesebinin Abdimenâf b. Kusay'da birleştiği ifade edilir. Abdimenâf'ın iki oğlundan el-Muttalib Şafî'nin atası (el-Muttalibî), diğer oğlu Hâşim ise Hz. Peygamber'in atasıdır (Hâşimî).⁷

---

³ Askan ve Yemen'de doğduğu söylene de doğru olan za'dır. Bazıları bu üç rivayetin arasını şöyle birleştirir: "O Yemen'de doğmuştur, demekten maksat, Yemenlilerin bir mahallesinde doğmuş demektir. O Askalân'da ve Gazze'de yetişti. Askalân'da Yemenli kabileler ve Yemen soyundan olanlar vardı. Bu itibarla Yemenliler arasında doğmuş demektir." Şafî'den yapılan bir rivayette Gazze'de doğduğu, annesinin onu Askan'a götürdüğü ifade edilmektedir. İki yaşında iken Annesi ile Mekke'ye göçmüşlerdir. Bkz., Beyhâkî, *Menâkıb*, 1/73.

⁴ Asıl adı, Ebû Abdullah, Muhammed b. İdris b. El-Abbâs b. Osman b. Şafî b. Es-Sâib b. Abid b. Abdi Yezid b. Hâşim ibn el-Muttalib b. Andimenâf b. Kusay olup, künyesi Ebû Abdullah, lakapları ise eş-Şâfiî, el-Mekkî, el-Fakih, el-Kureyşî ve el-Muttalibî'dir. Bkz., Yâkût el-Hamevî (626/1229), *Mu'cemu'l-Udebâ*, thk., İhsân Abbâs, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1993, VI/2394. Ayrıca bkz., Ebû Zehrâ, Muhammed, *eş-Şafîî Hayatuhu ve Asruhu ve Arauhu ve Fıkhuhu*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 1978, 14.

⁵ Râzî, Fahreddin (606/1209), *Menâkibu'l-İmâmi's-Şafîî*, thk., Ahmed Hicazî es-Sekkâ, Kahire 1986, 23; Annesi es-Seyyide Fatıma bint Abdullah b. el-Hasen el-Müsenna, hem Hz. Ali'ye hem de Ezd kabilesinden gelen bir soya dayandığı da ifade edilir. Bkz., Mustafa Münir Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafîî*, Matbaatü'l-Muktadaf, Mısır 1930, s. 3.

⁶ Şafî'nin nesebi ile ilgili tartışmalar için bkz., Râzî, *Menâkıb*, 24-33

⁷ İbn Abdî'l-Berr, Ebû ömer Yûsuf el-Endelûsî (462/1070), *el-İntikâ fi'l-Fedâilî'l-Eimmeti'l-Selâseti'l-Fukahâ*, Beyrut 1997, 116; Ayrıca bkz., Beyhâkî, Ebû Bekr Ahmed b. Huseyn b. Ali (458/1066), *Menâkıb u's-Şafîî*, thk., Ahmed Sakr, Daru't-Turas, Kâhire 1970-11/83-4.

İmam-ı Şafii'nin tahsil hayatının önemli bir kısmı Mekke ve Medine'de geçmiştir.⁸ Şafii, Mekke'ye taşınmasından sonra, İbn-i Kesir'in bir rivayetinde geçtiği üzere, dil ve edebiyatı öğrenmek gayesi ile çölde on sene gibi uzun bir müddet kalması⁹ çöl halkının güzel bulunduğu âdetlerini, onlardan dil ve edebiyatın inceliklerini öğrenmesinde ciddi katkıları olmuştur.¹⁰

Şafii'ye dayandırılan bir rivayette yedi yaşında Kur'ân'ı hıfz ettiğini, on yaşında da İmam Malik'in *Muvatta'*ını ezberlediğini anlamaktayız.¹¹ On beş yaşlarında iken Mekke fakihlerinden olan hocası Müslim b. Hâlid ez-Zenci ona "Yâ Ebâ Abdullah, artık fetva ver, senin fetva vermen zamanı geldi"¹² diyerek fetva verebileceği iznini vermiştir.

İmam Mâlik b. Enes, İmam Şafii'nin ders aldığı hocalarının başında gelir. Daha imam Mâlik'in yanına gelmeden *Muvatta'*sını ezberlemiş, On üç yaşında da İmam Malik'in yanına gelerek bizzat ilim tahsil etmiştir.¹³ *Muvatta'*ı İmam Malik'in huzurunda okumuş ve takdir görmüştür.¹⁴ Şafii, İmam Malik'in vefatına kadar (179/795) Medine'de kalmıştır.¹⁵ Şafii'nin Medine'deki tahsil hayatının on yıldan fazla sürdüğü anlaşılmaktadır.

İmam Mâlik vefat edince, imam Şafii tekrar Mekke'ye geri döner. Mekke'ye gelen Yemen Valisine Kureyş'ten bazılarının Şafii'yi beraberinde götürmesi tavsiyesi üzerine

---

⁸ Beyhakî, İmam Şafii'yi aynı soydan geldikleri için Hz. Peygamber'in amcası oğlu olarak tavsif eder. *Menâkıb*, II/76; Krş., İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemsuddin Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekr (681/1282), *Vefeyâtu'l-A'yân*, thk., İhsan Abbas, Beyrut ts., IV/163; Sâfedî, Salahaddin Halil b. Aybeg (764/1363), *Kitab el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk., Ahmed Arnavut, Beyrut 2000, II/121.

⁹ İbn Kesir, İmaduddîn Ebi'l-Fidâ İsmail b. Ömer (774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihaye*, thk., Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Mısır 1997, XXIV/132; On yaşından sonra çöl hayatının başladığı ve çöl hayatının yirmi yıl devam ettiğini ifade edenler de vardır. Bkz., Sâfedî, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, II/121.

¹⁰ Beyhakî, *Menâkıb*, I/102; Şafii'nin Huzeyl kabilesi ile on yedi sene geçirdiği ve onlar gibi yaşadığı da aktarılır. Bkz., Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemu'l-Udebâ*, 2395.

¹¹ Sâfedî, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, II/121.

¹² İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 121, 122.

¹³ Beyhakî, *Menâkıb*, I/101.

¹⁴ Bkz., Beyhakî, *Menâkıb*, I/100.

¹⁵ Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemu'l-Udebâ*, 2396; Şafii'nin Hayatı için ayrıca bkz., Şamil Dağcı, *İmam Şafii Hayatı ve Fıkıh Usulündeki Yeri*, Ankara 2004, 15-58.

Yemen'e gider.¹⁶ Yemen valisi de onu Yemen bölgesine bağlı olan Negrân'a kadı olarak görevlendirir.

2. Ehl-i Beyt

Ehl-i Beyt, "ehl/halk" ve "el-beyt/ev" kelimelerinden oluşan ve "ev halkı" anlamına gelen bir terkiptir. Arap literatüründe kullanılan bu kavram, zamanla Hz. Peygamber'in yakın akrabalarını ifade eden bir terkip halini almıştır.

"Ehl" kelimesinin içine, kişinin torunları ve zürriyeti de dâhil edilir.¹⁷ Ehl, kişi ile aynı nesebe, dine mensup, aynı sanatı icra eden, aynı evi ve beldeyi paylaşan anlamlarına gelir. Kişinin ehli aynı evi paylaştığı kimselere denir.¹⁸ Mecazî olarak "ehl", bir kimsenin hanımına denir. Yine bu kelimenin manası içerisinde o kimsenin evladı da dâhildir.¹⁹ "Ehl" kelimesi, ayrıca "kişinin hanımı ve kişiye yakınlığı bulunan"²⁰ Ehlü'r-Recul, "kişinin aşreti ve yakın akrabaları"²¹ manalarına gelmektedir.

"Ehl-i Beyt" terkinin ikinci kelimesi ise "beyt" kelimesidir. Beyt, "sığınak, dağınıklığın toplandığı mekan", "Kişinin yanında geceleleyen ailesi", "insanın gece sığınarak gecelediği, aynı şekilde gündüz gölgelendiği yer"²², "sükunet ve konaklama yeri manasında çadır veya binânın her ikisini de kapsayacak şekilde de kullanılır.²³

Ehlu'l-Beyt terkihi, cahiliye döneminde de kullanılan bir kavram olmasına rağmen, İslam'dan sonra tamamen farklı bir anlama büründürülmüş ve özellikle Hz. Peygamber'in yakın akrabalarını ifade eden bir kavram halini almıştır. Bu nedenle kavramın genel olarak

---

¹⁶ er-Razî, *Menakıb*, 39.

¹⁷ Zebidî, Muhammed Murtaza b. Muhammed el-Hüseynî (1205/1790), *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Kuveyt 1993, "ehl" md. XVIII/41.

¹⁸ er-Râğıb el-İsfehânî, Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed (502/1108), *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*, Mısır 1452, 29.

¹⁹ Zebidî, *Tâcu'l-Arûs*, XVIII/41.

²⁰ Halil b. Ahmed, Ebû Abdırrahman (170/786), *Kitabu'l-Ayn*, thk., Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim es-Sâmerrâî, Beyrut 1988, IV/89.

²¹ İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükrim el-İfrikî el-Mısri (711/1311), *Lisânu'l-Arab*, XI/28.

²² İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Fâris b. Zekeriya (395/1004) *Mu'cemu Mekayisi'l-Luğa*, thk., Abdusselâm Muhammed Hârûn, Daru'l-Fikr, Beyrut 1979, I/324-5; Râğıb, *Müfredât*, 64.

²³ İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, II/14.

Âl-i Nebî'ye has kullanıla geldiği ifade edilir.²⁴ İslam literatüründe de Ehl-u'l-Beyt denilince akla ilk gelen husus Hz. Peygamber'in aile ve soyudur.

İbn Manzûr ve Zebidî, Ehl-i Beyt'i, Hz. Peygamber'in ailesinden erkek ve hanımları, eşleri, kızları ve sihrî olan Ali olduklarını ifade ederler.²⁵ Ehlü Beyti'n-Nebî; Eşleri, kızları, damadı yani Ali'dir.²⁶ Ancak bize göre, eğer sıhriyet ehl-i beyt'e mensubiyeti gerektiriyorsa, Osman'ın da Ehl-i Beyt'ten sayılması gerekirdi. Zira, Hz. Peygamber'in iki kızı ile evlenen Osman'ın Ehl-i Beyt'ten sayıldığına dair herhangi bir kayda rastlanılmamaktadır. Bu nedenle sıhriyetin Ehl-i Beyt'e mensubiyette yeterli bir şart olduğu söylenemez. Ali, Hz. Peygamber'in öz amcasının oğlu olması, evinde yetişmesi ve torunlarının babası olması nedeniyle Ehl-i Beyt içinde özellikle zikredilmiştir.²⁷

İslâmiyât, cilt, III, Say, III, Ankara 2000, s.100.

Hz. Peygamberin ehl-i beyt'inin kim veya kimler olduğu hakkında birçok tartışma yapılmıştır. Bu tartışmalar, genellikle savunulan görüş veya siyaseti meşrulaştırma aracı olarak ehl-i beyt ekseninde yapılmıştır. Emevi ve Abbasi dönemlerinde dini, siyasi ve sosyal hayatta kendine yer edinmiş, kimi zaman siyasi talepleri olsa da, ki bu talepleri hem Emevi hem de Abbasi idarelerince en şiddetli şekilde bastırılmıştır, Ehl-i Beyt kimilerince meşrulaştırma aracı, iktidar sahiplerince de tehdit unsuru olarak görülmüş ve bu yüzden baskı altında tutulmuşlar. Ayrıca ehl-i beyt adına siyasi oluşum ve fırkalar da ortaya çıkmıştır.

3. Ehl-i Beyt'e Baskı

Gerek Emevî ve gerekse de Abbasî iktidarlarınca Ehl-i Beyt mensupları her zaman birer tehdit unsuru olarak görülmüş ve sürekli baskı altında tutulmuşlardır. İktidarların baskısı sonucu İslam dünyasının çeşitli beldelerine dağılmış olan ehl-i beyt mensuplarının her türlü faaliyetleri dikkatle izlenmiştir. Ehl-i beyt'ten iktidara talip olanlar veya siyasi faaliyette bulunanlar şiddetle cezalandırılmışlardır. Bu nedenle de onlara karşı herhangi bir sevgi besleyen veya yakınlık kuranlar bile suçlu muamelesi görmüştür. Nitekim İmam Şafii'nin

---

²⁴ Bkz. Râgıb, *Müfredât*, 64.

²⁵ *Lisânu'l-Arab*, XI/29; *Tacu'l-Arûs*, XVIII/41.

²⁶ Ebû'l-Bekâ, el-Hüseynî el-Kefevî, *Külliyât Ebi'l-Bekâ*, Bulak 1289; İbnü'l-Manzûr, *Lisanu'l-Arab*, XI/29.

²⁷ Kutlu, Sönmez, "Ehl-i Beyt Sembolik Kapitalinin Tarihî Süreci içinde Semerelendirilmesi", *İslâmiyât*, cilt, III, Say, III, Ankara 2000, s.100 vd.

Yemen/Necrânın kadılığı döneminde Ehl-i Beyt taraftarı olarak Halifeye jurnallenmesi ve akabinde Halifenin huzurunda muhakeme edilmesi, bu hususu teyit etmektedir.

İmam Şafîî'nin yaşadığı dönemde iktidarı ellerinde tutan Abbasiler ve iktidarları için bir tehlike olarak gördükleri Ali Oğulları arasında siyasi bir rekabetin varlığına şahit olmaktadır. Davetlerini "Â-i Beyt'ten razı olunan kişiye davet"²⁸ şeklinde başlatan Abbasiler iktidarı ellerine geçirince Hz. Peygamber'in yegâne ehl-i beyt'i oldukları iddiası ile Ali Oğullarını ve diğer Talibîleri saf dışı bırakmışlardır. Bu rekabet, İslam topraklarında yaşayanları Abbasî veya Talibî taraftarları ayırımına bağlı olarak, siyasi ve dinî alanlarda da kutuplaşmalara neden olmuştur.

İmam Şafîî'nin ehl-i beyt ile ilgili değerlendirmeleri dönemin anlaşılmasında önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır. Çünkü ehl-i beyt'e taraf veya düşman olmak aynı zamanda siyasi bir duruşun da göstergesiydi. Şafîî'nin yaşadığı dönem, ehl-i beyt'i sevmeyi, bu sevgiyi de Ali ve evladına has kılmayı Rafizîlik (er-Rafidâ) olarak telakki edildiği, İlk üç halifeyi sevme düşüncesinin de ehl-i beyt'e düşmanlık (en-Nâsibî) olarak lanse edildiği bir dönemdir. İmam Şafîî'nin gerek ilk üç halife ve gerekse ehl-i beyt hakkında ortaya koymuş olduğu görüşleri bir bakıma yaşadığı dönemin tartışılan konuları hakkında da bizlere bazı fikirler vermektedir.

4. Hulefa-i Râşidîn

Hz. Peygamber'in vefatı akabinde özellikle siyasi konularda ortaya çıkan ihtilaflar sonucunda, Müslümanlar arasında fikir ayrılıklar baş göstermiştir. Bu fikir ayrılıkları özellikle Hz. Peygamber'in halifesinin kim veya kimlerin olduğu ile ilgili olmuştur. Hilafetin özellikle Hz. Ali'nin hakkı olduğunu düşünen bir kesim ilk üç halifenin Hz. Ali'nin hakkı olan hilafet makamını gasp ettikleri düşüncesi ile onlara karşı olumsuz tutum içine girmişlerdir. Özellikle Hz. Ali'nin kendisine yönelik herhangi bir vasiyet veya atamanın olduğuna dair herhangi bir kaydın bulunmaması, daha sonraki süreçte ortaya atılan nas ve tayin düşüncelerini boşa çıkarmasına rağmen, Şia bu konuda nas ve tayinin olduğunu ısrarla iddia eder.

Halifelerin hilafet ve fazilet sıralaması öteden beri tartışılan konulardandır. İmam Şafîî bu tartışmalı konuda düşüncelerini açıkça dile getirmiştir. Hz. Peygamber'den sonraki halifelerin kimler olduğu ile ilgili sorulan bir soruya İmam Şafîî: "Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali

---

²⁸ Bu slogan ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Atalan, Mehmet, "Abbasi Daveti Sürecinde er-Rızâ Min Âli-i Muhammed Söylemi", İslami Araştırmalar, XVIII: II (2005), 183-191,

ve Ömer b. Abdî'l-Aziz olmak üzere beştir.”²⁹ Sözlere ile adı geçen beş kişiyi halife olarak kabul ettiği ve tafdil sıralamasını da bu şekilde yaptığı görülmektedir.³⁰ Bu sıralamanın da bilinçli bir şekilde yapıldığı, halifelik sıralamasında ve fazilette bu sıralamanın esas alındığı anlaşılmaktadır. Başka bir rivayette de Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin Hulefa-i Râşidîn el-Mehdiyyîn olduklarını ifade etmiştir.³¹ İnsanların bir kısmının Hz. Ali taraftarlığı ve sevgisi, diğer bir kısmının da Hz. Ali ve taraftarlarına düşmanlık beslenmesi hasebiyle, yaşadığı dönem itibarıyla, İmam Şafîi'nin bu düşünceleri önem arz etmektedir.

Beyhakî'nin İmam Şafîi'den aktardığı bazı rivayetlerdeki “sahabe ve tabîinden hiçbir kimse Ebu Bekir ve Ömer'in tafdilinde ihtilaf etmemiştir. Her ikisini de bütün sahabe'nin önüne almışlardır. İhtilaf Ali ve Osman hakkında ortaya çıkmıştır. Bir kısmı Ali'yi Osman'ın önüne geçiriyor, bir kısmı da Osman'ı Ali'nin önüne geçiriyordu. Hz. Peygamber'in ashabından hiç birisini yaptıklarından dolayı hatalı bulmayız”³² ile “insanlar Hz. Ebu Bekir'in hilafeti üzere birleştiler. Ebu Bekir, Ömer'i halife olarak atadı. Ömer de altı kişilik şûraya birini seçmek üzere havale etti. Onlar da Osman'ı atadılar”³³ ve “Ebu Bekir ve Ömer'i Ali'nin önüne geçiren hiçbir Hâşimî görmedim”³⁴ ifadeleri Şafîi'nin ilk halifeler ve diğer sahabe ile ilgili bakış açısını göstermesi açısından önem arz eder.

A. İmâm Şafîi ve Ehl-i Beyt

Emeviler döneminde Hüseyin b. Ali (61/680) ve torunu Zeyd b. Ali (122/740) isyanlarının sert bir şekilde bastırılması sonucunda Hüseyin oğulları siyaset sahnesinden çekilir. Abbasiler döneminde de birçok Ali oğulları ayaklanması olmuştu. Ancak Abbasiler döneminde iktidar talebi ile gerçekleşen ayaklanmaların birçoğu Hz. Hasan'ın soyundan olanlar tarafından gerçekleştirilmiş ve bu ayaklanmalar Abbasi iktidarı tarafından sert bir

---

²⁹ Ebû Hatim er-Râzî, *Menâkıb*, 189, 191, başka bir rivayette de “umerâ:...’dir” şeklinde olup adı geçen beş kişinin isimlerine yer verilmektedir. Bkz., 190.; Ayrıca bkz., İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 136-7.

³⁰ İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 90-91; el-İsfehânî, *Hilyetu'l-Evliya*, IX/152; Beyhakî, İmam Şafîi'den aktardığı rivayette Hz. Peygamber'den sonra en efdali Ebu Bekir sonra Ömer sonra Osman daha sonra da Ali olduğunu ve hepsinden Allah razı olsun dediği ifade edilir. *Menâkıb*, I/433; Ayrıca bkz., Râzî, *Menâkıb*, 133-7.

³¹ İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 136-7.

³² Beyhakî, *Menâkıb*, I/434.

³³ Beyhakî, *Menâkıb*, I/434-5.

³⁴ Beyhakî, *Menâkıb*, I/438.

şekilde bastırılmışlardır.³⁵ Abbasiler, iktidarlarının ilk gününden itibaren Ali oğullarını kendilerine siyasi rakip olarak görmüşlerdir. Ali oğullarının her siyasi faaliyetleri sürekli takip edilmiş ve siyasi faaliyetleri en sert bir şekilde bastırılmıştır. Bu nedenle de Ali oğulları İslam beldelerinin farklı yerlerine dağılmış ve merkezden oldukça uzak durmaya çalışmışlardır.

İmam Şafîî, Ali oğullarının faaliyet alanı olan bir beldeye vali tarafından kadı olarak atanmıştır. Hicrî 184/800 senesinde Yemen'e Hammâd el-Berberî³⁶ adında yeni bir vali atanır. Zalim ve kötü ahlaklı bir vali olarak şöhret bulan Hammâd el-Berberî, beklentilerine cevap vermeyen Şafîî'yi halifeye şikâyet etmiştir.³⁷ Valinin Şafîî'yi şikâyet ettiği konu da ilginçtir. Abbasi idaresinin en hassas olduğu bir konu olan Ali oğulları taraftarlığı ile şikâyet edilince, şikâyet anında kabul edilir ve Şafîî bu şikâyet sonucunda tutuklanır.

İmam-ı Şafîî, Ali oğullarından Abdullah b. el-Hasen b. el-Hüseyin b. Ali b. Ebi Talib'in arkadaşlarından olduğu ifade edilir.³⁸ Aynı zamanda İmam-ı Şafîî'nin atası es-Saib b. eş-Şafîî'nin neslinden akrabaları idi.³⁹ İmam-ı Şafîî, Valinin, yanlış icraatlarına ve özellikle

---

³⁵ Abbasilerin iktidara gelir gelmez Muhammed b. Abdillâh Nefsuz'Zekiyye (145/762) ve kardeşi İbrahim b. Abdillâh (145/762)'in ayaklanmaları, Halife Mansur tarafından şiddetle bastırılmış ve her ikisinin öldürülmesi ile sonuçlanmıştır. Halife Mehdi (169/785) döneminde ayaklanan ve el-Hâdî döneminde Hüseyin b. Ali b. Hasan, Sâhibu'l-Fah, (169/786)'in ayaklanması başta kısmi bir başarı elde etse de halife el-Hâdî (169/786)'nin ordusu tarafından hezimete uğratılıp öldürülmüştür. Yine Hârûn Reşîd (176/792) döneminde ayaklanan Hasan oğullarından bir diğer kişi de Yahya b. Abdillâh b. Hasan b. Hasan b. Ali'dir. Yahya b. Abdillâh'ın ayaklanması da başarısızlıkla sonuçlanmış, hapse atılmasından kısa bir süre sonra da hapiste vefat etmiştir. Abbasiler döneminde ortaya çıkan Ali oğulları isyanı, Abbasilerin Ali oğullarına karşı teyakkuzda olmalarına neden olmuş ve her hareketleri dikkatlice takip edilmiştir. En ufak bir hareketlilikte şiddetle bastırılmıştır. Abbasi Dönemi Abbâsî-Tâlibî isyanları hakkında geniş bilgi için bkz., Namık Kemal Karabiber, *Ehl-i Beyt Tasavvuru ve Erken Dönemdeki Yansımaları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) AÜSBE, Ankara 2007, 175 vd.

³⁶ Bu tarihlerde Harun er-Reşîd, Hammad el-Berberî'yi h. 184 yılında Mekke ve Yemen'e vali olarak atamıştı. Bk. Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Târihu'l-Umeni ve'l-Mulûk*, thk., M. Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Meârif, Mısır 1976, VIII/282; Hammâd el-Berberî'nin atandığı Yemen halkına kötü davrandığı ve zülmettiği ifade edilir. Bkz., Ya'kûbî, Ahmed b. İshâk b. Ca'fer b. Vehb İbn Vâdîh (292/905), *Târihu'l-Ya'kûbî*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999, II/289.

³⁷ Bkz., Ebû Hâtîm er-Râzî, el-Celîl Ebî Muhammed Abdirrahman (327/938), *Âdâbu's-Şafîî ve Menâkıbehu*, thk., Abdulgani Abdulhalık, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye Beyrut 2003, 24-5.

³⁸ er-Razî, *Menakıb*, 71.

³⁹ Şihabüddin Ahmed b. Ali eş-Şafîî İbn Hacer el-Askalanî, *Menakıbu's-Şafîî*, (Süleymaniye Kütüphanesi [Reisülküttab], Demirbaş no: 000712922), vr. 70.

Hız. Ali taraftarlarına yaptığı zulme karşı çıkması sonucunda, bir mektupla halife Harun Reşid'e jurnallendi. Vali, Halife Hârun Reşid'e yazdığı mektubunda "Alevilerden⁴⁰ dokuz kişi hareketlenmeye başladılar. Ben onların halifeye karşı ayaklanmalarından korkuyorum. Burada Şafii ve Muttalib oğullarından bir adam var, o burada oldukça benim ne emirlerim yerine getiriliyor, ne de hükümlerim"⁴¹ ifadeleri ile Şafii'yi halifeye Şikâyet etti. Bunun üzerine, bir kısım âlim ile birlikte⁴² 184/800 yılı Şaban ayında pazartesi günü Bağdat'a ve oradan Rakka'ya⁴³, Harun Reşid'in huzuruna ayaklarında demir bukağılar olduğu halde⁴⁴ getirilip önce hesaba çekildi sonra da tutuklandı.⁴⁵ Verdiği kararlardan rahatsız olan yeni vali Abbasilerin Ali oğulları ile ilgili hassasiyetlerini bildiğinden, bundan da istifade ederek imam Şafii'yi bertaraf etme yoluna başvurmuş ve bu teşebbüsünde başarılı olmuştur.

İmam Şafii'nin tutuklanması sırasında baş kadı olan İmam Muhammed eş-Şeybâni'nin İmam-ı Şafii hakkında hüsnü Őehâdette bulunması ve Şafii'nin fasih ve akıcı üslubu ile Halife'yi etkilemesi sonucunda, Halife kendisinden özür diledi ve onu serbest bırakmakla da kalmayıp hediyelerle taltif etti. Hapisten kurtulduğunda bir müddet İmam-ı Muhammed'in yanında kaldı.⁴⁶ Harun-i Reşid'in İmam-ı Şafii'ye burada kadılık teklif ettiği

---

⁴⁰ Burada kullanılan Alevi ifadesi aslında dönemin Ali Oğulları için kullanılan bir tabir olduğu anlaşılmaktadır.

⁴¹ Yâkût el-Hamevî, *Mucemu'l-Udebâ*, 2396; Yemen'e atanan bu valinin Hammâd el-Berberî adında biri olduğu ifade edilir. Bkz., Beyhakî, *Menâkıb*, I/111; Vali Hammâd el-Berberî'nin Şafii hakkında şöyle dediği de aktarılır: "Harb meydanlarında savaşan bir kimsenin kılıçla yapamadığını o, diliyle yapıyor." Bkz., Beyhakî, *Menâkıb*, I/112; Râzî, *Menâkıb*, 39.

⁴² Bahaüddin Muhammed b. Yusuf el-Kindî, *es-Sülûk fi tabakati'l-ulemai ve'l-mulûk*, Tah. Muhammed b. Ali Mektebetü'l-irşad, San'a 1995, I/151; Şafii ile birlikte tutuklananların sayısının dokuz olduğu aktarılır. Bkz., İbn Hacer el-Askalanî, *Menakıbü's-Şafii*, vr. 69; Râzî, Irak'a getirildiğini ifade eder ama Bağdad'a mı yoksa Rakka'ya mı getirildiği hakkında herhangi bir açıklama yapmaz. *Menâkıb*, 40; Taberî, Harun er-Reşid'in hicri 184 cemaziye'l-ahire'de ikamet ettiği Rakka'dan Bağdad'a gittiğini ifade eder. Bkz., *Tarihu'l-Umeni ve'l-Mulûk*, VIII/273, Halifenin huzuruna getirilen bu dokuz kişinin idam edildiği aktarılır. Bkz., Beyhakî, *Menâkıb*, I/112; Yâkût el-Hamevî, *Mucemu'l-Udebâ*, 2397.

⁴³ İbn Hacer el-Askalanî, *Menakıbü's-Şafii*, vr. 69.

⁴⁴ Râzî, *Menakıb*, 71; Mustafa Münir Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafii*, Matbaatü'l-Muktadaf, Mısır 1930, 22.

⁴⁵ İbn Asakir, *Tarih-i Dımaşk*, LI/286.

⁴⁶ Beyhâkî, *Menakıbu's-Şafii*, I/113; Ayrıca bkz., Râzî, *Menâkıb*, 71 vd.

halde, Şafîî'nin bu görevi kabul etmediği rivayet edilir.⁴⁷ Şafîî ile birlikte tutuklananların hepsinin idam edilmesine rağmen İmam Şafîî'nin idam edilmemesindeki en büyük etkenlerden Muhammed eş-Şeybanî'nin hüsnü şehadeti ve imam Şafîî'nin belîğ ifadeler ile kendisini savunması olmuştur.

B) İmam Şafîî Divanında Ehl-i Beyt ve Hulefa-i Râşidîn

Şiir ve edebiyat, içinde yaşanan toplumun düşünce yapısını anlamada bize önemli ipuçları verirler. Ehl-i beyt birçok alanda olduğu gibi şiir ve edebiyatta da yer almıştır. Makalenin de konusunu teşkil eden Şafîî'nin ehl-i beyt ve ilk halifeler ile ilgili görüşlerini şiir diliyle ifade ettiğini görmekteyiz. Makalede yer verilen söz konusu şiirler sadece bir edebi tür olarak görülmemeli, aynı zamanda dönemin tartışma konularını, sosyal, siyasal ve dini hayat ile ilgili konuları da kapsadığı unutulmamalıdır. Şafîî'nin, şiirlerinde özellikle ehl-i beyt ve ilk halifeler hakkında dile getirdiği hususlar, döneminin tartışma konularını ve mevcut anlayışlar hakkında bizlere bilgiler vermesi açısından önem arz eder.

İmam Şafîî'nin şiirlerine bakıldığında, ehl-i beyt ve ilk halifelere olan sevgisinin üst perdeden dile getirildiği görülecektir. Ehl-i beyt başlığı altında dile getirdiği şiirlerinde ehl-i beyt'e olan sevgisini açıkça ortaya koymaktadır.⁴⁸

1. Peygamber Ailesi'nin Şefaatine Mazhar Olabilmeyi Ummaktadır

آل النبي ذريعتي

وهم إليه وسيلتي   آل النبي ذريعتي
بيدي اليمين صحيفتي   أرجو بل أعطى غداً

Vesiledir hayra Peygamberin ailesi

İhmal etmem esbâba tevessül etmeyi.

---

⁴⁷ Mustafa Münir Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafîî*, 29. İmam-ı Şafîî bu teklifi kabul etmeyip, yalnız Mısır'a gidip orada ilim okutması konusunda Harun-i Reşid'den izin istediği de belirtilir. Bkz., Mustafa Münir, Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafîî*, 29.

⁴⁸ İmam Şafîî'nin ehl-i beyt ile ilgili sevgisi, ehl-i beyt mensuplarınca da karşılık bulmuştur. Buna örnek olarak, Şafîî'nin vefatı esnasında günümüzde Mısır'da Şâriu Seyyide Nefise olarak bilinen yere, cenazesi varınca Ehl-i Beyt neslinden Hz. Hüseyin'in torunlarından Seyyide Nefise, İmam-ı Şafîî'nin naşının evine alınmasını istedi. Bunun üzerine naşın eve alındığı ve O'nun da cenazesini kıldığı ifade edilir. Bkz., Mustafa Münir Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafîî*, 43. Bu olaydan Şafîî'nin özellikle ehl-i beyt mensuplarınca önemsendiği ve sevildiği anlaşılmaktadır.

Dilerim ki yarın verilir

Onların hatırına

Sağ elimle alırım defteri.⁴⁹

Ehl-i Beyt'e sevgiyi, hayra vâsıl olmaya vesile addettiği ve ahirette onlara olan sevgisi sayesinde amel defterini sağ eliyle almayı umduğu görülmektedir. Ehl-i Beyt'i sevmenin kişinin ahirette kurtuluşuna vesile olacağı inancında olduğunu ifade ettiği gibi, ayrıca dini bir vecibe olarak algıladığını aşağıdaki şiirlerinden anlamaktayız. Ehl-i beyt'i sevmenin ve nazara vermenin suç olduğu bir dönemde bu tür düşünceleri şiir diliyle ortaya koyması, Şafii'nin Ehl-i Beyt'e ciddi muhabbetinin olduğunu göstermenin yanında onlara herhangi siyasi ve dini bir ayırmacılık anlamına gelebilecek bir ifadeyi de kullanmadığı söylenebilir.

2. Ehl-İ Beyt Sevgisi'ne Vurgu Yapması

حبه لآل البيت

يا راکباً قفّ بالمُحَصَّنِ من منىِّ   واهتف بقاعد خيفها والنأهض
سحراً إذا فاض الحجيحُ إلى منىِّ   فيضاً كملتطم الفرات الفايضِ
إن كانَ رفضاً حبُّ آلِ محمدٍ   فليشهد التقلانُ أنّي رافضي

Dur ey süvari Mina'nın çakıllığında

Seslen, duran ve oturanlara dağın eteklerinde

Akarken seher vakti hacılar Mina'ya

Fırat'ın çırpınan dalgaları gibi coşkun

---

⁴⁹ el-Beyhakî, *Menâkıbu's-Şâfiî*, II/69; Râzî, *Menâkıb*, 141; es-Safedî, *Kitâb el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, II/125; el-Heytemî, Ahmed b. Hacer, *es-Sevâiku'l-Muhrika*, Beyrut 1985, 228; eş-Şebencî, *Nûru'l-Ebsâr*, 128; Bkz., İmâm Şafii, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, çev., A. Ali Ural, Şûle yay., İstanbul 2006, 249; Divan'ın bir çok farklı baskıları mevcuttur. Bu farklı baskıların tahkik veya neşrini yapan kişilerin adlarını kısaltarak vereceğiz. İmam Şafii, *Divânu'l-İmâmu's-Şâfiî*, Mucâhit Mustafa Behçet (MMB), 51; İ. Bedî' Ya'kûb (BY), 59; Nuaym Zarzûr (NZ), 40; Abdurrahman el-Mustafavî (AM), 38; Ömer Fârûk Tabbâ' (ÖFT), 50; Ahmed Şatıyevî (AŞ), 56.

Âl-i Muhammed'i sevmek, Rafizilikse eğer

İnsanlar ve cinler şahid olsun ki ben de Râfizîyim.⁵⁰

Şafiî bu şiirini Mekke'ye hacca giderken hacılara hitaben söylediği aktarılır.⁵¹ Ayrıca, ehl-i beyt'e sevgisini izhar eden şiirler söylemesinden dolayı, kendisinde bazı teşeyyü' düşüncelerinin varlığından bahsedilince, Şafii bu nasıl olur? diye hayretini bildirince de kendisine, "Âl-i Muhammed sevgini açığa vuruyorsun" şeklinde karşılık verilir. Şafii buna karşılık Hz. Peygamber'in şu ifadelerini hatırlatır. "Sizden hiç biriniz lâykıyla beni çocuğundan, anasından, babasından ve bütün insanlardan fazla sevmedikçe iman etmiş olmaz" ve " İtretimden benim velilerim Muttaki olanlarıdır." Muttaki olduğu müddetçe yakın akrabaları sevmem üzerime bir gerekliliktir. Hz. Peygamber'e yakınlığı olanların, muttaki oldukları sürece onları sevmek dinin gereklerinden değil midir?⁵² Başka bir rivayette de yukarıdaki şiirin, Şafii'nin ehl-i beyt'e aşırı sevgi izhar etmesi nedeniyle kendisinin Rafizîliğine hükmedilmesi üzerine söylendiği de ifade edilir.⁵³ İmam Şafii, kendisine yönelik eleştirilere aldırış etmeden, Âl-i Muhammed'e olan sevgisini yukarıdaki beyitle dile getirmekten geri durmamıştır. İmam Şafii'ye yöneltilen bu itham dönemin ehl-i beyt algısını göstermesi açısından önem arz eder.

3. Ehl-i Beyt'i Sevmek Farzdır

Aşağıdaki şiirde işaret edilen husus da şu ayete dayandırılmıştır. "De ki: tebliğim karşılığında sizden hiçbir ücret istemiyorum; (sizden istediğim) yakınlarımı sevmenizdir."⁵⁴ Bir diğer husus da, Hz. Peygamberin ailesine dua etmek ve salavat göndermek, tavsiye edilen bir durumdur. Bundan dolayı, namazların teşehhüdünde okunan duadaki Âl-i Muhammed'e

---

⁵⁰ İmâm Şafiî, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, çev., A. Ali Ural, Şûle yay., İstanbul 2006, 250; İmam Şafii, *Dîvânü'l-İmâmu's-Şâfiî*, (AŞ), 111; (MMB), 74; (BY), 93; (NZ), 73; (AM), 72; (ÖFT), 81; Ayrıca bkz., el-Beyhakî, *Menâkıb*, II/71; İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 146; İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. Hasen ibn Hibetillâh b. Abdillâh (571/1176), *Târihu Medineti Dımişk*, thk., Amr b. Ğurame el-Amravî, Daru'l-Fikr, Beyrut 1995, IX/20, LI/317; er-Râzî, *Menâkıb*, 140; Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemu'l-Udebâ*, VI/ 2408; el-Kandûzî, Süleyman b. İbrahim, (1294/1877), *Yenâbiu'l-Mevedde*, thk., Ali Cemâl Eşref el-Huseynî, Dâru'l-Esve, Kum 1416h, III/99.

⁵¹ İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 146.

⁵² İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 146.

⁵³ Ebû Nuaym, *Hilyetu'l-Evliyâ*, IX/152-3.

⁵⁴ 42-Şûra, 23.

“Allahumme sallî alâ Muhammed ve alâ Al-i Muhammed”⁵⁵ şeklinde salatu selam getirilmesi gerekir.

حَبَّ آلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ

يا آلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ، حُبُّكُمْ فَرَضٌ مِّنَ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ
يَكْفِيكُمْ مِنْ عَظِيمِ الْفَخْرِ أَنْكُمْ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَاةَ لَهُ

Ey Resûlullah'ın ehl-i beyti

İndirdiği Kur'ân'da Allah

Farz kıldı sevginizi

Yeter şeref olarak size, böyle övünç bulunmaz

Size salat getirmeyenin

Namazı olmaz.⁵⁶

4- Ali, Fatıma ve İki Torunu sevmenin Rafızilik Olmadığı

حَبَّ عَلِيٍّ وَسَبْطِيهِ وَفَاطِمَةَ

إِذَا فِي مَجْلِسٍ نَذَرْتُ عَلِيًّا وَسَبْطِيهِ وَفَاطِمَةَ الزَّكِيَّةَ
يُقَالُ تَجَاوَزُوا يَا قَوْمَ هَذَا فَهَذَا مِنْ حَدِيثِ الرَّافِضِيَّةِ
بَرْنَتْ إِلَى الْمَهِيْمِنِ مِنْ أَنَسٍ يَرُونَ الرَّفْضَ حَبَّ الْفَاطِمِيَّةِ

---

⁵⁵ Bkz., Buharî, *Sahih*, Kitâbu't-Tefsir, Sûretu'l-Ahzâb, (10) hadis no:4797,8; Müslim, *Sahih*, Kitâbu's-Salât, 65, 66, 69, Neseî, *Sünenü'n-Nesâî*, Kitâbu's-Sehv, bab 49, hadis no 1286.

⁵⁶ el-Heytemî, *es-Sevâiku'l-Muhrika*, 228, 266; eş-Şeblencî, *Nûru'l-Ebsâr*, 127; İmâm Şafîî, *Divan*, *İmâm Şafîî'nin Şiirleri*, 252; İmâm Şafîî, *Divânu'l-İmâmu's-Şafîî*, (AŞ), 142; (MMB), 87; (NZ), 89; (AM), 93; (ÖFT), 102; (MİS) 121.

“Bir mecliste söz ettiyse ne zaman
Ali'den, iki torunundan
Ve temiz Fâtıma'dan
Şöyle denilir: 'Bunları geçin efendiler
Bu sözler Râfizîlerindir.'
Müheymin'e sığınırım Fâtıma sevgisini Râfizîlik sayan
Böylesi insanlardan.”⁵⁷

Şafîî bu şirinde, Hz. Peygamber'in ilk kuşak en yakın akrabaları olan Ehl-i Beyt mensuplarını olan sevginin Rafiziliğe indirgenemeyeceğini ifade ederek, bu düşüncenin tamamen yanlışlığına işaret etmiştir. Aslında Şafîî'nin bu ve buna benzer şiirlerinde Ehl-i Beyt'i Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin'e hasrettiği görülmektedir. En azında söz konusu dönemde Ehl-i Beyt denilince adı geçen kişiler anlaşıldığı görülmektedir.

5. Hz. Ali ve Hz. Ebû Bekir Sevgisi

Şafîî'nin Ehl-i Beyt sevgisini açığa vurması nedeniyle kendisinde bazı teşeyyu'u düşüncelerin olduğu ile ilgili ileri sürülen sözlere Şafîî itibar etmemiştir.⁵⁸ Ehl-i Beyt'i sevmenin Rafizilikle alakasının olmadığına vurgu yapmıştır. Şafîî, aşağıdaki dizeleri nedeniyle de bazı insanlar tarafından teşeyyu' ile itham edilmiştir.⁵⁹ O dönemde kullanılan Revâfid kavramı Hz. Ali'yi sevenler, Nevâsib kavramı ise Hz. Ali'ye düşmanlık besleyenleri ifade amaçlı kullanılmışlardır.⁶⁰ Ancak İmam Şafîî ne Rafiziliğe ne de Nasibiliğe itibar etmemiş ve her iki grubu duruş ve söylemleri ile onaylamadığını da ortaya koymuştur.

---

⁵⁷ İmâm Şafîî, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, 253; İmam Şafîî, *Dîvânü'l-İmâmü's-Şâfiî*, (AŞ), 183; (BY), 152; (NZ), 113; (AM), 130; (ÖFT), 124; Ayrıca bkz., el-Kundûzî, *Yenâbiu'l-Mevedde li Zevî'l-Kurbâ*, III/98-9; eş-Şeblenci, Mü'min b. Hasen, (1298/1882), *Nûru'l-Ebsâr fi Menâkibi Âli-i Beyti'n-Nebîyyi'l-Muhtâr*, Mısır 1948, s.,127.

⁵⁸ İbn Abdî'l-Berr, *el-İntikâ*, 146.

⁵⁹ Râzî, *Menâkib*, 143.

⁶⁰ Bkz., Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman (748/1348), *Tarihu'l-İslâm*, thk., Ö. Abdusselâm Tedmurî, Beyrut 1991, XIV/388.

حُبُّ عَلِيٍّ وَ أَبِي بَكْرٍ

رَوَافِضُ بِالتَّفْضِيلِ عِنْدَ ذَوِي الْجَهْلِ إِذَا نَحْنُ فَضَّلْنَا عَلِيًّا فَإِنَّا
رُمِيَتْ بِنَصْبٍ عِنْدَ ذَكَرِي لِلْفَضْلِ وَفَضَّلُ أَبِي بَكْرٍ إِذَا مَا ذَكَرْتُهُ
بِحُبِّيهِمَا حَتَّى أَوْسَدَ فِي الرَّمْلِ فَلَا زَلَّتْ ذَا رَفْضٍ وَ نَصْبٍ كِلَاهِمَا

“Ali’yi övsek Râfiziyizdir cahillerin zannında
Ebû Bekir’in faziletlerini anacak olsak
Ehl-i Beyt’e düşmanlık ediyor derler (nasb).
Her ikisini de seveceğim ömrüm oldukça
Toprağın altına girene kadar
Nâsibî de, Râfizî de deseler.”⁶¹

Ayrıca İmam Şafii’nin ilk üç halifeyi övmesi ve sevgisini izhar etmesi onun Ehl-i Beyt’e düşmanlığı olarak telakki edilmiştir. Mesela Hz. Ebû Bekr’e olan sevgisini ifade etmesi, şiirde de vurgulandığı gibi, onun Nâsibîlik ile itham edilmesine neden olmuştur. Aslında Nâsibî tabiri, Şiânın Hz. Ali taraftarlarına düşmanlık besleyenler için sıklıkla kullandığı bir tabirdir.⁶² İbn Manzur, en-Nevâsib kavramını Hz. Ali’ye karşı düşmanlık beslemeyi huy haline getiren bir grubu tavsifte kullanırken⁶³ Zebidî ise Hz. Ali’ye düşmanlık besleyenlerden Hâricî fırkasından bir grup olduğunu ifade eder.⁶⁴ Nâsibî ve Râfizî kavramlarının özellikle bu dönemdeki sahabe anlayışına bağlı bir tutumu yansıttığı anlaşılmaktadır. Çünkü Ehl-i Beyt’i seven ve taraftar olduğu halde bazı sahabeye de mesafeli olanlara Râfizî; Ehl-i beyt’e karşı tutum takınıp aynı zamanda diğer bazı sahabeye mesafeli duranlara da Nâsibî denilmiştir. Bu iki kavramın Şafii’nin şiirlerinde eleştirilmesi sahabe ve

⁶¹ İmâm Şafîî, *Divan, İmam Şâfiî’nin Şiirleri*, 247; İmâm Şafîî, *Divânu’l-İmâmu’s-Şâfiî*, (MMB), 90; (BY), 122; (NZ), 89; (AM), 98; (ÖFT), 98; Ayrıca bkz., el-Beyhakî, *Menakıb*, II/70; Râzî, *Menâkıb*, 143; eş-Şeblenci, *Nûru’l-Ebsâr*, 127.

⁶² Öz, Mustafa, Nâsibe, *DİA*, XXXII/393.

⁶³ Bkz., *Lisânu’l-Arab*, 4437.

⁶⁴ Zebidî, *Tâcu’l-Arûs*, IV/277.

Ehl-i Beyt hakkındaki yanlış kanaatlerin varlığından kaynaklanan bir hoşnutsuzluk sonucu dile getirilmiş ifadelerdir.

İmam Şâfiî, bu şiirde geçen ifadeleri ile birbirinin muhalifi olarak gösterilemeye çalışılan Ebu Bekir ve Ali'nin aslında muhalif olmadıklarını her ikisinin de sevimliyi hak ettiklerini ifade etmeye çalışmış, o günün kısır tartışmalarının bir tarafı olmadığını göstermiştir.

6. Rafızilik

ترفضت قالوا

ما الرفض ديني ولا اعتقادي	قالوا : ترفضت، قلت: كلا
خير إمام وخير هادي	لكن توليت غير شك
فإني راضي إلى العباد	إن كان حب الولي رفضا

“Râfizîleştin dediler asla!

Râfizîlik ne itikadım, ne de dinimdir.

Olsa olsa hayırlı bir imamı ve mürşidi

Şeksiz dost edinmişimdir.

Veli'yi sevmek Râfizîlikse

Bütün kullar bilsin ki Râfizîyimdir.”⁶⁵

Ehl-i Beyt anlayışını ortaya koymasından dolayı, bu ve buna benzer dizeler bize belli bir fikir vermektedir. Bu dizeler, Hz. Ali'yi sevmeyi Râfizîlik olarak lanse eden bir kesimin varlığını bildirmekle birlikte, Hz. Ali sevgisini Rafiziliğe indirgemek gibi dar bakış açılarının

---

⁶⁵ İmâm Şâfiî, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, 251; İmam Şâfiî, *Divânü'l-İmâmu's-Şâfiî*, (BY), 72; (NZ), 58; (AM), 51; (ÖFT), 58. (MİS) 48, (MMB) 117; Ayrıca bkz., el-Kandûzî, *Yenâbiu'l-Mevedde*, III/98; eş-Şeblenci, *Nûru'l-Ebsâr* s.,127.

varlığından da haber vermektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında mezhebî ve siyasî endişelerin varlığı muhakkaktır. İmam Şafî bu duruma karşı çıkmış ve kendi görüşlerini açıkça ortaya koymuştur.

İmam Şafî'nin yaşadığı dönemde ilk halifelerin faziletlerinden bahsetmek bir kesimce Ehl-i Beyt düşmanlığı olarak gösterilirken, başka bir kesim ise Ehl-i Beyt'in faziletlerinden bahsetmeyi Râfizilik olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

6. Hulefâ-i Râşidîn

Şafî'nin ilk halifeler ile ilgili değerlendirmeleri de tıpkı Ehl-i Beyt ile ilgili yaptığı değerlendirmelere benzer. Şiirlerinde, özellikle bu iki kesimi bir birlerine karşı muhalif gibi göstermeye çalışan anlayışları eleştirdiği görülür. Hz. Peygamber'in en yakınında bulunmuş ve İslamiyet'e ciddi hizmetleri olmuş olan bu kişiler ile ilgili yaptığı değerlendirmeler oluşan polemiklerden uzak bir çizgi takip ettiği görülür.

الخلفاء الراشدين

وَأَشْهَدُ أَنَّ الْبُعْثَ حَقٌّ وَأُخْلِصُ	شَهِدْتُ بِأَنَّ اللَّهَ لَا رَبَّ غَيْرَهُ
وَفَعَلُ زَكِيٍّ قَدْ يَزِيدُ وَيُنْقِصُ	وَأَنَّ عَرَى الْإِيمَانِ قَوْلٌ مُبَيَّنٌ
وَكَانَ أَبُو حَفْصٍ عَلَى الْخَيْرِ يَحْرِصُ	وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ خَلِيفَةُ رَبِّهِ
وَأَنَّ عَلِيًّا فَضْلُهُ مُتَخَصِّصُ	وَأَنَّ عُثْمَانَ فَاضِلٌ
لَحَى اللَّهُ مَنْ إِيَّاهُمْ يَنْتَقِصُ	أُيْمَةُ قَوْمٍ يُهْتَدَى بِهِدَاهُمْ

Allah'tan başka rab olmadığına şehadet ettim

Ve şehadet ederim ki diriliş hak ve gerçektir.

İman açıklanmış bir söz ve temiz fiildir.

Üstelik hem artar hem eksilir.

Ebû Bekir Rabbinin halifesidir.

Ebû Hafs da hayır üzre titizdir.

Rabbim şahid olsun ki Osman ne faziletlidir

Ali'nin fazileti ise daha özeldir.

Onlar imamlarıdır ümmetin; izlerinde yürünür.

Kadirlerini bilmeyip kınamaya kalkanlar

Allah'ın kınamasıyla yüz üstü sürünür.⁶⁶

İmam Şâfiî, yukarıdaki dizeler ile, halifeleri birbirinden ayıran ve birini diğerine tercih eden bakış açılarının yanlış olduklarını ifade ederek, her bir halifenin kendine has özelliği ve Ali'nin Hz. Peygamber'in damadı ve neslinin devam ettiği biri olması nedeniyle faziletinin daha özel olduğunu ifade etmektedir. Ancak bunlardan hiç birinin kınanamayacağını ve kınayanların Allah tarafından kınanıp yüz üstü sürünecekleri tehdidinde bulunmaktadır.

---

⁶⁶ İmam Şâfiî, *Dîvânu'l-İmâmu's-Şâfiî*, (MMB), 71; (BY), 90; (NZ), 71; (AM), 70; (ÖFT), 79-80, (AŞ) 106, (MİS) 86-7; Ayrıca bkz., Beyhakî, *Menâkıb*, I/440-1, II/68; Râzî, *Menâkıb*, 135; İbn Asakir, *Tarihu Dimişk*, VI/410; LI/312; es-Subkî, *Tabakâtu's-Şâfiyyeti'l-Kubrâ*, I/296.

Sonuç

Sahabe, Hz. Peygamber'in vefatı akabinde birçok zorluklarla yüz yüze geldiler. Hz. Peygamber'in yerine geçecek kişinin seçimi bu zorlukların ilki ve en önemlisiydi. Yaşanan tartışmalar sonucunda Hz. Ebu Bekir'e biat edilmesiyle bu problem çözüldü. Daha sonraki üç halifenin seçimleri, bazı tartışmalar yaşansa da, İslam toplumunun büyük çoğunluğunun onayı ile gerçekleşti. Ancak daha sonraki süreçte, özellikle fırkalaşmaların baş göstermesi sonucunda, halife seçimindeki ilk uygulamalar hakkında farklı görüş ve telakkilerin de ortaya çıkmasına neden oldu.

İmam Şafii'nin yaşadığı zaman diliminde ilk halifeler ve özellikle Ehl-i Beyt adı etrafında oluşan fırkalar tarafından farklı değerlendirmeler yapılmıştır. İmam Şafii ortaya çıkan bu farklı değerlendirmelere eleştirel bir yaklaşımla tasvip etmediğini ifade etmiş ve Ehl-i Beyt'i ve ilk üç halifeyi birbirine muhalif olarak gören ve Hz. Ali hakkında olumsuz düşünceler besleyenleri eleştirmiştir. Bu açıdan bakıldığında Şafii'nin Şiâ ile birlikte bir duruşu yoktur. Ayrıca şiiirlerinden anlaşıldığı kadarı ile ilk halifelerin dördü ile ilgili olarak övücü ifadeler kullandığı gibi, Ehl-i Beyt'i Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin ile sınırlı tutarak Şia'dan farklılığını da ortaya koymuştur. Bu yönü ile Şiâ'nın Ehl-i Beyt anlayışına da eleştiriler getirmiştir. Şafii, gerek Ehl-i Beyt, gerekse ilk üç halifeyi sevmemiz gerektiğini, bunların birbirlerinin muhalifi olmadıklarını savunmuştur. Bu görüşlerini dile getirdiği şiiirlerinde de açıkça görmüştür.

Ehl-i Beyt sevgisini tekeline almaya çalışan Şia'nın iddiasının aksine, Ehli Beyt sevgisinin başta Ehl-i Sünnet olmak üzere tüm kesimler tarafından paylaşıldığı görülmektedir. Üzerinden siyasî-itikadî bir çıkarım yapmadan sadece Hz. Peygamber'in ailesi oldukları için sevilen bu mümtaz şahsiyetler için kimi zaman önde gelen değerli ulema çeşitli baskılara maruz kalmıştır. Ancak bu baskı onları ehli beyt aleyhtarları iktidarlara karşı boyun eğdirmemiştir. Bu çizgideki âlimlere en güzel örneklerden birisi de İmam Şafii'dir. O, itikadî anlam yüklemeyen Ehl-i Beyt'e sevgisini izhar etmiş ve bu nedenle cezalandırılmayı bile göze almıştır.

İmam Şafii'nin yaşadığı Abbasi döneminde gerek mezheplerin, özellikle Havaric, Şia ve Mu'tezile'nin faal olmaları, gerekse Abbasilerin tutumları Ehl-i Beyt ile ilgili farklı düşünce ve hareketlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ehl-i beyt'e karşı sevgisini izhar edenlere Rafizi denildiği gibi, başta ilk dört halife olmak üzere sahabenin bazısına düşmanlık besleyenlere de Nasibî denildiği görülmektedir. İmam Şafii her iki tutumun da yanlış olduğunu şiiirlerinde ifade etmiş ve Ehl-i Beyt'i, dini bir dayanağının olduğunu ifade ederek,

sevdiğini ve seveceğini, ehli beyt sevgisinin yanı sıra ilk üç halifeyi de ömrü yettiğince seveceğini ifade etmiştir. Ehl-i Beyt'i sevmenin Rafizilik'e hasredilemeyeceği gibi, ki bununla Şia'nın yüklediği anlama da karşı çıkmıştır, Ehl-i Beyt taraftarlığı ile de ilk üç halifeye düşmanlık yapılamayacağını açıkça belirtmiştir. Her iki kesime de düşmanlık edenlerin yanlış tutum takındıklarını şiir diliyle ortaya koymuştur.

Diğer bir husus da bir kısım mezhebî unsurların Ehl-i Beyt'i kendi tekellerinde tutmayı hedefledikleri, diğer bir kısmının ise onları iktidarları için bir tehdit unsuru olarak algıladığı ve bu yüzden Ehl-i Beyt mensuplarına zulmedilmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Bu tutum karşısında İmam Şafii orta bir yol bularak bir taraftan Ehl-i Beyt üzerinden siyasete karşı olduğunu ifade ederken, diğer taraftan Ehl-i Beyt'in bir mezhebin meşrulaştırma aracı olarak görülmesine de karşı çıkmıştır. Haksız eleştiriye maruz kalmaktan korkmaksızın mağdur ve mazlum Ehl-i Beyt'in hakkını savunmaktan da geri durmamıştır.

İmam Şafii'nin Ehl-i Beyt'e olan sevgisi şiirlerinde açıkça görülmekte ve baskılara rağmen ehli beyt'e olan sevgisini ifade etmiştir. Hatta onun bu tutumu Rafizi olarak itham edilmesine, dönemin iktidarı tarafından da tutuklanıp mahkemede sorgulanmasına bile neden olmuştur.

Kaynakça

- Atalan, Mehmet, "Abbasi Daveti Sürecinde er-Rizâ Min Âl-i Muhammed Söylemi", İslami Araştırmalar, XVIII: II (2005), 183-191,
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Huseyn b. Ali (458/1066), *Menâkıbu's-Şafîî*, thk., Ahmed Sakr, Daru't-Turas, Kâhire 1970-1.
- el-Heytemî, Ahmed b. Hacer, *es-Sevâiku'l-Muhrika*, Beyrut 1985.
- İbn Hacer el-Askalanî, Şihabüddin Ahmed b. Ali eş-Şafîî, *Menâkıbu's-Şafîî*, (Süleymaniye Kütüphanesi [Reisülküttab], Demirbaş no: 000712922), vr. 70
- İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Fâris b. Zekeriya (395/1004) *Mu'cemu Mekayisi'l-Luğa*, thk., Abdusselâm Muhammed Hârûn, Daru'l-Fikr, Beyrut 1979,
- İbn Abdî'l-Berr, Ebû ömer Yûsuf el-Endelûsî (462/1069), *el-İntikâ fi'l-Fedâilî'l-Eimmeti'l-Selâseti'l-Fukahâ*, Beyrut 1997.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. Hasen ibn Hibetillâh b. Abdillâh (571/1176), *Târihu Medineti Dımışk*, thk., Amr b. Ğurame el-Amravî, Daru'l-Fikr, Beyrut 1995.
- Dağcı, Şamil, *İmam Şafîî Hayatı ve Fıkıh Usûlü İlimindeki Yeri*, Ankara 2004.
- Ebû Zehra, Muhammed, *eş-Şafîî Hayatuhu ve Asruhu ve Arauhu ve Fıkıhu*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 1978.
- Ebû'l-Bekâ, Eyyûb b. Mûsâ el-Hüseynî el-Kefevî (1094/1683), *Külliyat Ebî'l-Bekâ*, Bulak 1289.
- Halil b. Ahmed, Ebû Abdirrahma (170/786), *Kitabu'l-Ayn*, thk., Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim es-Sâmerrâî, Beyrut 1988, I-VIII cilt.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemsuddin Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekr (681/1282), *Vefeyâtu'l-A'yân*, thk., İhsan Abbas, Beyrut ts.
- Ebû Nuaym el-İsfehânî, Ahmed b. Abdillâh (430/1038), *Hilyetu'l-Evliya ve Tabakâtu'l-Asfiya*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.
- Karabiber, Namık Kemal, *Ehl-i Beyt Tasavvuru ve Erken Dönemdeki Yansımaları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) AÜSBE, Ankara 2007.

- İbn Kesîr, 'İmaduddîn Ebî'l-Fidâ İsmail b. Ömer (774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihaye*, thk., Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Mısır 1997.
- el-Kindî, Bahaüddin Muhammed b. Yusuf, *es-Sülûk fi Tabakati'l-Ulemai ve'l-Mulûk*, Tah. Muhammed b. Ali Mektebetü'l-irşad, San'a 1995.
- el-Kundûzî, Süleyman b. İbrahim, (1294/1877), *Yenâbiu'l-Mevedde li Zevi'l-Kurbâ*, thk., Ali Cemâl Eşref el-Huseynî, Dâru'l-Esve, Kum 1416 h.
- Kutlu, Sönmez, Ehl-i Beyt Sembolik Kapitalinin Tarihi Süreç içerisinde Semerelendirilmesi, *İslâmiyât*, III:III, Ankara 2000, s. 99-120.
- Mustafa Münir Edhem, *Rihletü'l-İmam eş-Şafiî*, Matbaatü'l-Muktadaf, Mısır 1930.
- İmâm Şafiî, *Divan, İmam Şâfiî'nin Şiirleri*, çev., A. Ali Ural, Şûle yay., İstanbul 2006.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, tşk., Ahmed Şatyevi (AŞ), Mısır 2003.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, tşk., Muhammed İbrahim Selîm (MİS), Mektebetu İb-i Sînâ, Kahire ts.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, hz., Ömer Fârûk et-Tabbâ'(ÖFT), Dâru'l-Erkâm b. Ebî'l-Erkâm, Beyrut ts.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, hz., Nuaym Zarzûr (NZ), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, thk., Mucâhid Mustafâ Behçet (MMB), Dâru'l-Kalem, Dımaşk 1999.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, thk., İ. Bedî' Ya'kûb (BY), Dâru'l-Kuttâb'i-Arabî, Bayrut 1996.
- , *Divânu'l-İmâmi's-Şafiî*, hz., Abdurrahman el-Mustavafî (AM), Dâru'l-Ma'rifet, Beyrut 2005.
- Subkî, Tacuddîn Ebî Nasr Abdilvehhâb b. ali b. Abdi'l-Kâfi (771/1311) *Tabakâtu's-Şâfiyyeti'l-Kubrâ*, thk., M. et-Tenâhi, AbdulFettâh Muhammed el-Hulv, Dâru İhyâi'l- Kutubi'l-Arabiyye, 1964.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükrim el-İfrikî el-Mısri (711/1311), *Lisânu'l-Arab*, Beyrut ts, I-XV.

- er-Râgıb el-İsfehânî, Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed (502/1108), *el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'ân*, Mısır 1452.
- Râzî, Fahreddin (606/1209), *Menâkibu'l-İmâmi's-Şâfiî*, thk., Ahmed Hicazî es-Sekkâ, Mektebetu'l-Kulliyati'l-Ezheriyye, Kahire 1986.
- Ebû Hâtim er-Râzî, el-Celîl Ebî Muhammed Abdirrahman (327/938), *Âdâbu's-Şâfiî ve Menâkibehu*, thk., Abdulgani Abdulhalık, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye Beyrut 2003.
- Sâfedî, Salahaddin Halil b. Aybeg (764/1363), *Kitab el-Vâfi bi'l-Vefayât*, thk., Ahmed Arnavut, Beyrut 2000.
- eş-Şeblenci, Mü'min b. Hasen, (1298/1882), *Nûru'l-Ebsâr fi Menâkibi Âli-i Beyti'n-Nebîyyi'l-Muhtâr*, Mısır 1948.
- Taberî, Muhammed b. Cerir, *Tarihu'l-Umeni ve'l-Mulûk*, thk., M. Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Meârif, Mısır 1976.
- Ya'kûbî, Ahmed b. İshâk b. Ca'fer b. Vehb İbn Vâdih (292/905), *Târihu'l-Ya'kûbî*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- Yâkût el-Hamevî, Şihabuddin Ebû Abdillâh er-Rûmî (626/1228), *Mu'cemu'l-Udebâ*, thk., İhsan Abbâs, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 1993.
- ez-Zebidî, Muhammed Murtaza b. Muhammed el-Hüseynî (1205/1790), *Tâc'l-Arûs min Cevahiri'l-Kamus*, Kuveyt 1993.
- Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman (748/1348), *Tarihu'l-İslâm*, thk., Ömer. Abdusselâm Tedmurî, Beyrut 1991.

The Perception of Imam Al-Shafi'i

About Ahl Al-Bayt and Rightly Guided Caliphs

Citation / ©- Karabiber, N.K. (2009). The Perception of Imam Al-Shafi'i About Ahl Al-Bayt and Rightly Guided Caliphs. *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity* 9 (1), 97-121.

Abstract: *Both of the Ahl al-Bayt and Rightly Guided Caliphs have been subjected to political speculation. These discussions caused division in various parts of the society. Political strife resulted in sectarian movements. The period of Imam al-Shafi'i also witnessed these kind of conflicts and al-Shafi'i put forward his opinions on these issues in his poems. Given the content of discussions, it is to be noted that the proponent of Ali were called Rafidi while his opponents being called Nasibi. al-Shafi'i took a neutral position towards these two groups and explained his unique opinions on this issue.*

Keywords: Imam al-Shafi'i, Ahl al-Bayt, Rightly Guided Caliphs, Abbasids, Umayyads.